

Jotain rajaa

Äskettäin valmistuneen uuden Suomen uhanalaisten lajien luettelon mukaan maassamme on 32 uhanalaista ja 37 silmälläpidettävää lintulajia. Uusi punainen kirja esitellään tarkemmin *Linnut*-lehdessä 2/2000. Uhanalaisten lajien seurantoja käsitellään tässä vuosikirjassa yksityiskohtaisemmin vain kolmen lajin osalta. Tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, että muita seurantoja ei olisi käynnissä. Seurannat ja niiden tarve ovat jatkuvia, vaikka niistä ei joka vuosi raporttia julkaistaisikaan. Monesti onkin tarkoituksenmukaisempaa ja mielenkiintoisempaa rajata laajemmat yhteenvedot parin kolmen vuoden paketeiksi. Lyhyitä, ajankohtaisia raportteja voidaan väli vuosina julkaista vaikkapa *Linnut*-lehdessä.

Uhanalaisten lajien suojeleminen kulkee paljolti käsi kädessä elinympäristöjen suojeleminen kanssa. Euroopan tärkeimmät lintualueet esitellään äskettäin ilmestyneessä *BirdLife Internationalin Important Bird Areas in Europe* -kirjassa. Suomen tärkeimpiä lintualueita käsitellään myös tässä vuosikirjassa. Euroopan Unionin puitteissa laajin käynnissä oleva suojeleminen on Natura 2000-suojeleminen. Natura-verkostoa perustetaan EU:n luonto- ja lintudirektiiveissä mainittujen luonnonarvojen, elinympäristöjen ja lintulajien, suojelemiseksi. Koska linnut ilmentävät monia elinympäristönsä huonommin tunnettuja luonnonarvoja, niiden suojeleminen on samalla kysymys myös monien muiden eliöiden elinympäristöjen ja kokonaisten ekosysteemien suojeleminen.

Lintujen suojeleminen antaa – tai ainakin sen pitäisi antaa – alueiden suojeleminen järkevän mittakaavan ja rajauksen. Suojeleminen rajaus tehdään kuitenkin usein noudattaen liian tiiviisti pelkkiä topografisia (esim. lintuvedet) tai keinotekoisia (hallinnollisia tms.) rajoja. Rajausten tukena käytetyt linnustoselvitykset ovat liian suppeita, elleivät ne huomioi riittävästi rajattujen alueiden ulkopuolella olevien alueiden merkitystä, eivätkä linnuston ekologisia tarpeita ja ympäristönkäyttöä. Lintujen esiintymistietoja tulkitaan usein virheellisesti pisteinä, eikä pesimä- ja ravinnonhankintaympäristöt käsitävinä aluekokonaisuuksina, jolloin merkittäviä osia myös rajauksen sisällä esiintyvälle linnuille välttämättömistä elinympäristöistä voi jäädä suojeleminen rajauksen ulkopuolelle. Niinpä suojeleminen liian suppea rajaus vastaa huonosti niin uhanalaisten lintulajien, koko linnus-

ton kuin yleisen biodiversiteetinkin suojeleminen tarpeita. Suojeleminen alueen rajaus on epätarkoituksenmukainen, ellei se sisällä arkojen kohteiden ympärillä tarpeellista suojeleminen ohjelmia. Olosuhteiden muuttuminen suppeasti rajattujen suojeleminen alueiden läheisyydessä voi muuttaa voimakkaasti alueiden luonnetta ja merkitystä suojeleminen kohteina.

Linnut-vuosikirjan ensisijaisena tarkoituksena on esitellä ajankohtaisia, valtakunnallisia tai muuten alueellisesti tai ajallisesti mittavia, lintuihin liittyviä hankkeita laajemmin, kuin mikä *Linnut*-lehden sivumäärän rajoissa on mahdollista. Aikaisemmat vuosikirjat ovat hieman vaihdelleet laajuudeltaan, mutta ne ovat keskittyneet valtakunnallisiin linnustoseurantoihin. Käsillä oleva, aikaisempia tukevampi vuosikirja sisältää perinteisten osastojen lisäksi tuhdin paketin viimevuotisen ”Rengastus 100 vuotta” -juhlakokouksen antia. Vaikka vuosikirja on tukeva, kaikkea toivottua ja ennalta luvattua aineistoa ei syystä tai toisesta saatu mukaan. Poisjääneisiin aiheisiin pyritään palaamaan seuraavassa vuosikirjassa.

Vuosikirjan tekemisessä on keskeisenä ongelmana aikataulu. Tarkoituksena on saada mahdollisimman paljon edellistä vuotta koskevaa aineistoa esiteltävä ennen seuraavaa vilkkainta maastokautta. Aineistojen kokoaminen, yhteenvedon laatiminen sekä vuosikirjan toimittaminen ja painaminen vaativat kuitenkin kaikki oman aikansa. Koska tässä toimenpiteiden sarjassa seuraavan työvaiheen ajoitus ja onnistuminen riippuvat paljolti edellisen työvaiheen valmistumisesta, vaatii koko prosessi melkoisen pitkän ajanjakson. Vaikka kullekin työvaiheelle asetetaan tiukka aikaraja, ei kevät aina tahdo riittää koko hankkeen läpiviemiseen.

Linnut-vuosikirja on BirdLife Suomen, Luonnontieteellisen keskusmuseon eläinmuseon ja Suomen ympäristökeskuksen yhteinen voimannäyte. Kukin julkaisijataho on vaikuttanut hankkeen toteuttamiseen omalla, ratkaisevalla tavallaan. Tässä vuosikirjassa on rajoja rikottu tavallista näyttävämmiin aikataulun kuin kirjan laajuudenkin suhteen. Toivottavasti lopputulos on kuitenkin kaikkien osapuolten uhrausten ja vaivannäön arvoinen.

Tapio Solonen

Vuosikirjaan viitataan seuraavan esimerkin mukaisesti:

Ollila, T. 2000: Suomen maakotkat 1990-luvulla. – *Linnut*-vuosikirja 1999:4–7.